

SZÁSZVÁROS ÉS VIDÉKE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:
Egész évre — — 240 L | Negyed évre — 60 L
Fél évre — — 120 „ | Egyes szám ára — 6 „
Nyilttér szavanként 6 L.

Alapította: ifj. Szántó Károly.
Felelős és főszerkesztő: Dr. BOCZ SOMA
Kiadóhivatal: „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“

Megjelenik minden vasárnap.
Mindennemű pénzküldemények a „Szászvárosi Könyvnyomda Rt.“ címére küldendők.
Hirdetések árszabály szerint. — Kéziratok nem adatnak vissza.

SZILVESZTER.

Tíz év repült el azóta.

Még állott az ősi templom. Két vilánykörtének bágyadt fénye alig tudott felkuszni a gót mennyezet legfelsőbb csucsáig. Hangtalan járással árnyékok surrantak be a padok közé, fázó, didergő emberek, kiknek a lelke reszkett, a szive sirt e szomorú évnél hideg Szilveszterén. Gyász, kétségbeesés, valami titokzatos félelem ült az egész gyülekezeten. A tompa, süket csendet egy-egy mély sóhaj tette még mélyebbé s a hirtelen felzendülő orgona akkordjaira még mélyebbre bocsátkoztak le a gonddal terhes emberi fejek.

Soha Szilveszter napján nem várták még szomjasabban az emberi lelkek Isten vigasztaló szavát, soha igazabban és hívőbben még nem fordult Istenéhez az ember, soha nem érezte gyarlóságának súlyát ennyire, soha nem hívta az égi segedelmet bensőbben, mint e tíz év előtti Szilveszter délutánján az ősi templomban.

Panaszos sirással zugott az orgona s mikor az utolsó elhaló akkord nyomán megszólalt a katedra mélyéből dr. Székely János ajkán az ima, mely kezdetben csak simogatta, de lassanként jótékony meleggel öntötte el a didergő lelkeket, leolvastva a szorongató, fojtogató jégpáncélt: felszabadultak a szívek s a hangtalan sirással omló könnyek ujjongva hirdették, hogy a lélek megtalálta önmagát, hogy nincs elveszve minden, mert: „erős várunk nekünk az Isten.“

Akkor még állott az ősi templom s akkor abban, az elveszett drága Édesanyát sirattuk az árvák keserű könnyeivel s a Holnaptól féltünk, gyarló emberi félelemmel.

Azóta eltelt tíz esztendő s az ősi templom többé nem áll.

Ma egy kicsiny imaházba járunk imádkozni.

Akkor ezer év romjain sirtunk, ma tíz esztendő pótolhatatlan veszteségéért foly a könnyünk. Akkor nem hittük, hogy elveszthetjük az Édesanyát, ma siró keserűséggel érezzük, hogy bizony árvák vagyunk. Akkor összeszorult a szívünk, mert elveszett fejünknek koronája, ma megfogyatkozva, tíz év ren-

geteg veszteségétől lehengetve, vérszegényen — magunkat siratjuk.

Oh, jőjj már el mihozzánk is Szilveszter napjának boldog ragyogása. Kitárt, reszkető, szomjuhozó lélekkel várunk! Oh jőjj, oh engedd, hogy örüljön a mi szívünk is, hogy zenghessen Hozsánát is egyszer a busz magyar lélek.

Vidám, kacagó, szépséges Szilveszter, várva-várjuk a jöttöd — oh ne késs, mert bennünk már megfagyóban a lélek, mi már önmagunkat is csak ritkán találjuk meg!

Öreg Szilveszter, ne ránts bennünket sírodba!

Engedd hogy éljünk, kacagva, dalolva, engedd, mert nekünk élnünk kell, mert minket hív az élet, nekünk még dolgunk van e földön!

Rokkant, öreg ó-év, — mi hisszük, hogy jön az új-esztendő!

—b—

A „Szászváros és Vidéke“ fejfájára.

Születését egy nyugtalan, bohém léleknek köszönhetette, életének minden mozzanatát alkotójának végtelen szeretete kísérte, dédelgetett szemefénye volt az örökösöknek s most, mikor utolsó száma megjelenik, halottja a környék magyarságának.

Nem arra született, hogy világjáró eszméknek legyen hirdetője, nem, hogy nagy tömegeknek legyen a megmozgatója. Nem volt a híreknek nagy hangja, kicsiny csengő volt csupán, mely tisztán csengett mindig, akár kis környezetének kis örömeit, akár csendes fájdalmaikat hirdette. Pislákoló mécses volt, melynek lángjánál nem pörkölődött meg sem eszme, sem egyén s ha kicsiny körben is világított csupán, annak fényénél tisztán csillogott az igazság és a jóakarata.

Hozzá tartozott a kicsi város szűk körre szabott életéhez, hozzá tartozott a vasárnapi ebédutáni pihenő csendes álomba ringatásához. Ez volt a hivatása a háború előtti boldogabb időkben. Mikor aztán olyan nagyot forgott a világ kereke, egyszerre emelkedett jelentőségében a hivatása. Pásztortüz

lett, mely a magyarságra rászakadt sötét, bánatos éjszakában lobogó lánggal világított. Hasábjain magyarul zengett a tengernyi magyar bánat, bátran szólott, ha nagyon fájt az igazságtalanság, ösztökélt, kitartott s mindig remélt, ha oly sötét is volt az égbolt a magyar sors felett.

Azonban a magyar intézmények sorát e kicsiny lap sem kerülhette el. Évszázados és évtizedes hatalmas alkotások pusztulása mellett el kell tűnjön e mindig tengődő kicsiny lap is. A gazdasági válság pusztítása nem kímélte lapunkat sem, hiába az olvasók áldozatkészsége, hiába a lap szellemi munkásainak minden jóakarata, a hanyatló év alkonyán csendes megadással tesszük le a tollat s hangtalan sirással siratjuk kedves halottunkat.

Szilveszter napjának komor ünneplységében lelkünkben meggyújtjuk az emlékezés fátylóját s az elmúlt év megsiratott halottaihoz oda helyezük, féltő, becézgető gonddal, — a legutolsót is. Megsiratjuk őket, de hiszünk a feltámadásban, mely el kell jöjjön minden számára ami jó, szép és igaz volt e földön!

Dr. Bocz Soma.

Miért románosodott el a hunyadmegyei kálvinista magyarság?

Irtá: GERGELY FERENC.

(Folyt. és vége.)

IV.

A Mária Terézia által felállított határőrvideki katonai rendszer, egyik legfőbb emlégetett oka volt az elrománosodás gyorsaságának. A határőrvideki intézménynek ma is megvannak látható nyomai u. n. „Gränitzer“ községeinkben. Igaz, hogy ez a bécsi politika hadicéljait biztosító intézmény, első sorban katonai okokból komtempláltott, de a fő célok mellé Mária Theresia mindig ötletesen és ravaszul tudta hozzá ragasztani az általános uralkodói rezon egyetemes szándékát is: az elnemzetietlenítést másod és harmadlagos célzatosságnak. Csak ember kellett a célok értéksorrendjének megváltoztatásához s ilyen akadt is nemsokára II-ik József személyében, ki a határőrvideki intézményt teljesen a magyartalanításra használta fel s Erdélyben megtette az egész népnevelési, oktatásügyi reformja bázisának. II-ik József a Gränitzer intézménnyel tudott a legjobban nemzetietleníteni. Jellemző a hunyadmegyei siralmas állapotokra, hogy a határ-

örvidéki intézmény itt tudott a legjobban roncsolni, az akkori Erdélyben, mintahogy a méreg és epidémia, éppen a leggyöngébb szervezetekben tud a legbiztosabban ártani. A román asszimiláció a Gränitzer korszak kezdetén, már oly nagy mérvű volt, hogy Tordoson pl. Sipos Pál tudós ref. papot, a legnagyobb magyar filozofusok egyikét, Kazinczi testi-lelki jóbarátját, a tordosi ref. hívek ezzel a felkiáltással választották meg papjuknak: *să trăiască Flueraș!*“

A határörvidéki ezredek körletébe tartozó falvakba német tannyelvű iskolákat állítottak fel, hol még a szintizta magyar községek, magyar ajku gyermekei közzé is úgy iskolázzák be nagyszámmal a román növendékeket, hogy majorizálják a gyermekek magyar nemzetiségét és a társalgásnak, iskolán kívüli beszédnek, bevett idiomájává a román nyelv tétetett. Rákosd magyarságát a Gränitzer német iskola románizálta el s noha a magyar öntudat elleni lassu és alattomos támadás megtört Rákosd derék ref. papjainak szizifuszi munkáján, mégis — élő magyar öntudata mellett is — Rákosd elfeledte magyar anyanyelvét. Érdekes, hogy a rákosdi német iskola 1848-ban tudott csak megszűnni. A múlt század ötvenes éveiben még megkísérelték, hogy halottaiból feltámasszák a megdöglött fenevadat, de nem sikerült többé lelket verni a foszlásnak indult magyarfaló osztrák szörnyetegbe. Ez is az akkori rákosdi papnak örök érdeméül legyen itt megemlítve. Ugyancsak említsük fel, hogy a határörvidéki intézmény féregnyulványait igaz magyar öntudattal és örökké dicsérendő tudatos ellenszegüléssükkel, a legnagyobb sikerrel a derék lozsádiak tudták kioperálni izzig-vérig magyar testükből. Noha lovasították, mint nemes embereket a lozsádiakat és egy század lovasodást helyestek el Lozsádon: Steinville tábornokék, a lozsádiakat mégsem tudták derékba lötni. A lozsádi nemes familiák leveles ládái még ma is sok emlékét őrzik az írott vagy nyomtatott felség folyamodványoknak, melyekben egész kollektív tiltakozások, sérelmezések és instanciák fedik fel a „Felső” előtt a kötéllel való katonai fogdosás jogtalanságait és rémségeit.

A német világ magyar rontó erőszakoskodásait nemcsak az asszimiláció polip karjaiban vonagló végvidéki magyarság sinylette meg végzetesen, hanem ki kellett vennie a német sanyargatásból részét Szászvárosnak és Dévának is. Nagyon sajnálom, hogy hely szűke miatt erről a német plágáról nem írhatok le nagyon érdekes részleteket, de legyen elég csak annyit felemlítenem, hogy például Szászvároson 1704-ben br. Tiege német generális, mindkét papi parochiát egészen feladatta s a két — dézmájuk felétől megfosztott — szászvárosi paptól egy ezüst szerszámot, arany ptykékkal kivert kantáros, ménlovat csikart ki. Várallyai Dániel akkori első pap teljesen leszegényedve, papi javadalmától megfosztva, nem élhetvén meg, hivei nagy részével kénytelen volt Romániába vándorolni, hol megalapítja szászvárosi hivei támogatásával a legelső magyar ref. gyülekezetet. Ha a Gondviselés nem áldja meg a gyülekezetet Nádudvari Péter nagyhirű, nagybuzgóságú papjával — ki ma is egyik legnagyobb hitszónokunk — Szászvárosról teljesen kipusztul a magyarság és mai templomunk a szászoké marad, kollegiumunk meg nem 1924-ben, hanem éppen 200 évvel hamarabb — 1724-ben szűnik vala meg.

Ime csak egy pár mozzanat a Végzet romboló és magyartalanító munkájából.

Nem folytathatom tovább cáfoló állításai-

mat, pedig meg kellene emlékezni még az 1848—49-iki rémnapokról is. Az algyógyi, brádi stb. embermészárlásokról, hol — ha magyar avatódott vértanuvá: legelső helyen ott van a meggyilkoltak között a református pap és ennek szerencsétlen családja, a ref. rector és a számadó gondnok — mint 100 %-os magyar népvézerek és 100 %-os magyar áldozatok.

Kérdem hát — végzetül — hogy mi ref. papok vagyunk-e mégis okai a hunyadmegyei kálvinista magyarság elrománosodásának?

Olvasóinkhoz!

A „Szászváros és Vidéke” ezzel a számával, — a gazdasági körülmények kényszerítő hatása alatt, — befejezi 16 éven keresztül a helybeli magyarság egyetemes érdekében folytatott szerény munkálkodását.

Mikor e lap alapítójának s 14 éven keresztül érdemes szerkesztőjének: néhai ifj. Szántó Károlynak kezéből kiesett a toll, csak félve vettük azt megint fel, mi, az ifjabb generáció, hogy folytassuk azt a munkát, melynek oly érdemes harcosa néhai ifj. Szántó Károly volt. Azóta alig két esztendő telt el. Munkánkat igyekeztünk hiven elvégezni s ebben a törekvésünkben olvasóink egyre szaporodó táborra serkentett s munkatársaink buzgalma nagyban segített.

Hálásan köszönöm meg e helyen is Gergely Ferenc tiszteletes urnak nagyértékű munkálkodását, kinek sok súlyos irodalmi értéket képviselő cikke lapunk legszebb ékessége volt. — Szász Sándor, Faragó Endre és Szántó Árpád urak önzetlen készsége, nemes buzgalma nélkül pedig bizony érdektelen, üres lett volna lapunk.

De nem mulaszthatom el e helyen Triznyai István nyomdavezető urnak is megköszönni a „Szászváros és Vidéke” érdekében, annak megszületésétől — az utolsó számáig kifejtett technikai munkálkodását. Erdélyben magyar heti lap oly tisztán szedve, oly izléssel tördelve, oly kifogástalan külsővel megcsinálva egy sem volt.

Hiszem, hogy nálam és köszönetem a belső és külső munkatársakkal szemben nemcsak a szerkesztő hálája és köszönete, — hanem a nagyközönségé is, amelyik kitarított mellettünk hiven és áldozatkészen minden gazdasági válság dacára is.

Hitem és reményem, hogy a toll, melyet most kényszerülve vagyunk letenni, egyszer megint szolgálatba fog kerülni s hiszem és remélem, hogy önzetlen munkánk akkor megint összehoz bennünket, közönséget és munkatársakat az egyetlen cél: a magyarság érdekének szolgálatára.

Dr. Bocz Soma,
felelős szerkesztő.

Amit mi mégis gyászolunk...

Folyó hó 19-én a kollegiumi Gondnok ur által elmondott és a „Szászváros és Vidéke” által leközlött beszédéhez csak egy pár szóval szeretnék hozzászólni.

A Gondnok ur életpezdülést hirdető szavai, amik jóindulatulag reménységet ébresztően hangzottak, — föl a fejjel, ne essetek kétségbe szászvárosi magyarok, — valahogy úgy hangzanak mint halottas házban elhangzó, a részvétet és vigasztalást célzó szavak. Ezeket a szavakat jóindulatu részvét diktálta, hogy ne fájjon úgy, hogy enyhítsen a mi, szászvárosi magyarság fájdalmán. Talán azért jöttek ajkára azok az ovást jelentő szavak is a kollegiumunk meggyászolásáért.

De ezt a gyászt, mi szászvárosi magyarok éreztük a legrettenetesebben akik itt élünk, akiknek mindenünk volt ez a drága épület. Ez az épület drága nagyon nekünk, mert itt kapták gyermekeink a magyar kulturát, drága mert itt lobogott föl szívünkben a büszke öröm március idusán és itt emlékeztünk meg a mi nemzetünk nagyhalotjairól, itt erősítettük meg ezekben a nehéz időkben a mi fáradt, már-már csüggedt sziveinket a zsoltár szavaival „erős várunk nekünk az Isten.”

És azért fáj olyan nagyon ez nekünk, különösen szászvárosi magyaroknak, mert naponként elmegyünk ezelőtt a drága épület előtt s ezt mind-mind eszünkbe hozza az emlékezés.

Bizony azóta, hogy nincs kollegiumunk nagyon-nagyon szomorúak a szászvárosi magyarok napjai, de bizunk életlehetőségében ennek a szép eszmének, hogy a magyar árváknak itt fogjuk a magyar kultúra első virágait adni, s belőlük magyarságukat megtartó, derék, becsületes embereket fogunk nevelni. Ha a jó Isten megsegít minket ebben, majd akkor lassan-lassan megtelik szomorú szívünk megint örömmel. Szeretettel, emlékezésünk minden melegével örökké élni fog szívünkben az elvesztett, büszke, drága kollegiumunk emléke.

Szászváros, 1928. december 26.

Török Bálint.

Árvák karácsonya a Kún-kollegiumban.

Az erdélyi reformátusok egyetlen szeretet-intézményében, a Kún-kollegium árvaházában karácsony szombatján feledhetetlen élményben volt részük mindazoknak, akik megjelentek az árvák első karácsonyfa ünnepélyén. Az intézet vezetősége a szászvárosi Ref. Nőszövetség igazán pártatlan áldozatkészségével és több szászvárosi nemesen érző emberbarát, örök hálára kötelező figyelmességével, felállíthatta az új intézet ebédülő termében az első karácsonyfát, a betlehemi angyaljárás örökszép szimbolumát. Még el sem hangzott a gyülekezetek előtt a néma anyának feljajduló felkiáltása, hogy az erdélyi magyar reformátusok szíve ajtaján, zörgessen az elhagyottak jövődjéért: Szászváros közönsége — elmondhatjuk felekezeti különbség nélkül — megelőzve a főpásztori segélyért kiáltó szózatot, sietett áldozatával lehetővé tenni, hogy Isten ígérete ott ragyogjon egy karácsonyfa örömlángocskáival az új intézet felett s megüljön az elhagyottak, az árvák feje fölött mint valami fényes bethlehemi felhő párázata és megnyugtassa a tágranyilt szemű kicsinyeket: „Ne aggódmaskodjatok a holnap napról, ti sok verebecskéknél drágábbak vagytok!”

Alig hangzott el az öreg kollegium csengettyűje Réthy István tanító felügyelővel az élein, bevonult az árvák kis csapatja és felragyogott 14 árva gyermek ártatlan arca a fénylő karácsonyfa alatt. Aztán felcsendült ajkukon az örökszép karácsonyi zsoltár. „Krisztus Urunknak áldott születésén.” Majd Gergely Ferencz ref. lelkész imádkozott az árvák első karácsony estéjén. Szem nem maradt könnyezetlen, mikor az imádság töredező hangjai hálát adtak a karácsonyi szeretet és áldozat csudáiért az árvák és elhagyottak szerető Atyjának.

Jónak láttuk leközlölni a megindító imádságot:

„Örökkévaló Istenünk, Atyánk a Jézus Krisztusban! Ugy állunk most itten, a szeretetnek ünnepestélyén, mint akik igazán haljuk a Te földreszálló, karácsonyi anygyalaid-

nak számsuhogását. És e kicsiny árvákkal együtt, a mi szemünk is úgy megjárja a fénylő karácsonfa ágain a Te szerelmednek mélységét és magosságát, mintahogy forró napsugárban megjárja az apró katicabogár az erdőnek susgó írásait!

Köszönjük jó Atyánk, hogy érettünk és ez árva gyermekekért is elküldötted a bethlehemi gyermeket, hogy ezzel a csillogó fenyőfácskával is megbizonyítottad ez árva gyermekek előtt, hogy a Te szerelmed nem fogy el soha örökké, míg lesznek e földön Téged féltő lelkek, kik meghallgatják a Te szent Fiad tanítását: „Bizony mondom néktek, amennyiben megcselekedtetek eggyel is az én kicsinyeim közül: én vélem cselekedtetek meg!”

A Te karácsonyi örök szerelmednek műve az, hogy nem hagyod egyedül azokat, akik előtt üres szó csupán: édesapám, édesanyám!

Könyörgünk Hozzád e kicsinyekkel együtt, az öröm anygyalainak megérkeztek, azokért, kiket e kicsinyek csak haló poraikban áldanak, hogy nyugtassad csendesen — a föld ölén — az ő porladó csontjaikat s idvezült lelkeiknek oh engedj, ott fenn is, égi örömet e földi öröm láttán! Áldd meg azokat, kik a porló szülői sziveket helyettesítik, kik e kicsinyek gondját magukra veszik, kik e karácsonyfára szívük égő lángjaival fényt és szeretetet varázsoltak. Szaporítsad ezeket az új csodatevő sziveket s gyűtsd egybe, e régi othon áldott falai között, minden áldozni, szeretni kész magyar hivedet — a jövődért munkálkodó egyetértésre, szeretetre!

Áldd meg ezt a régi liliomskertet, amelyben most újra kinyillott — tövisek között és romok felett — a Te ékes, jóillatu liliomágad!

Szent Fiadért a Jézusért álddj meg mindnyájunkat idvesség, boldog ünnepléssel.

Ámen!

Az áhitat szavai után, a karácsonyi ajándékok kiosztásán, örömkönny csillogott a megjelentek pilláin, mert gyönyörűséges volt látni az ámulatba esett bambinó arcoskákat, amint tágranyilt szemekkel örvendeztek a sok-sok szép ajándéknak. A legtöbbje az árváknak még sohasem is látott karácsonyfát s most ime neki is volt fénylő, csillogó karácsonyfája. Az árvák köszönő hála szavait: Jakab Lajos rettegi volt kántortanító árvája rebegte el a szászvárosi emberbarásaknak. Közöljük a nemes lelkű adakozók neveit is: Özv. Papp Józsefné, dr. Sváby Ferdinándné, Orbán Lajos, N. N., Zobel K. cég, Lewitzky cég, Fábry Gizella, Stern N., Löw V., Hegedüs Lajosné, Szász Sándor, Lupán Jánosné, N. N., Özv. Bercsényi Sándorné, Szászvárosi Ref. Nőszövetség 2000 leu készpénz adománnyal, Léderer Sándorné és Weltzer Edéné.

Az ajándékokat az alábbi árvák között osztotta szét — szükséglet szerint — a vezetőség: Jakab Lajos, Jakab Ödön rettegi, Orbán Victor oroszországi szül., Szász Géza kolozsvári, Maczur József, Maczur István nagysármási, Gál Gyula, Gál Domokos keresdi, Benkő Lajos, Benkő Imre tordai és Hubert Margit aninószai születésű árvák között. Fogadják a mi részünkről is a nemes lelkű adakozók: a leghálásabb köszönetünket, hogy megértették a Szászvárosi Kún-kollegium Árvaházának, ennek a néma édesanyának a segélykiállítását:

„mentsétek meg a református árvákat!”

— A 92-ik gyalogezred parancsnokságának, tiszti karának és legénységének ez uton is boldog újévet kíván Nicolae Opincar, husszállító mézárós.

A téli rózsató,

amely nem mutatott egyebet egy tüskés száraz botnál, szemébe tünt a költőnek s ez a feltámadásról zengett szép dalt ettől az impulzustól. Vajjon téli rózsatóve a mi szeretett kis lapocskánk, amely ebben a dermesztő atmoszférában hó alá rejti életet mutató koronáját és álomba szenderülve bejárja Hádész birodalmát, hogy majdan, ha megtalálta Perzefonáját, új életerőben duzzadva emelje napvilágra friss lombfejét? Mi nem láthatunk be a jövődöbe, de úgy érezzük, hogy most, mikor utolsó szivdobbanása szól kedves olvasó közönségéhez, a multakba tekintve nem mond le a reményről, hogy a Szászvárosnak és vidékének kicsiny magyar szigete majdan szükségét fogja érezni ily bizalmas saját lapocskának, amely nagyozolás nélkül, de mint jó barát nyitott be hetenkint kedves olvasója otthonába. Most bucsuzik, hogy menyki időre kitudná megmondani? Én is bucsuzom. Ha majd malom alatt szemlélődve látom gyarlóságainkat, a patkányok marakodásait, — ha fájdalmas sebet üt lelkemen az a bot, melyet Péter emel a Pál fejére, ha a méltatlanul bántott gyenge keserves nyögését hallgatom, ha a pöffeszkedő varangynak köpködésétől undorodom — hallgatni fogok. Hiszem az én bajom, — az nékem fáj, a közös bajunk engem is sújt, a más baja engem is bánt. De ezt nem adjuk ám ezután a nyomda festék alá

Jól lesz ez így? Medig lesz ez így? Szászvárosnak és vidékének eddig meg volt az ő bizalmasa a Szászváros és Vidéke és mi, akik úgy véltük, van valami mondani valónk az olvasóhoz, meg voltunk jutalmazva egy kiváltott együttérző tekintettel. Ezt édes emlékül viszem magammal én is. A rózsató pedig még nem halott, az élet benne szendereg s várja hívó szót, melyre friss lombfedet fejét magasra emeli s rajta zeng a dalos madár — gyűjt a méh s röpköd a lepke.

Pont.

Ujév üdvözöllek!

Hóborított tájak, zuzmarás háztetők, rideg otthonok érték meg jöttödöt. Elkeseredett emberszivek, sárbatiport remények, derékban kettétört ifju törekvések vártak téged hogy jöjj, nyujts vigaszt, világosítsd meg az emberszeretetet, gyűjtsd lángra a béke tüzét.

Ne légy olyan mint apád volt, ne légy utánzója kimult apádnak, térj magadhoz mély álmodból, képzelődésed sűrűjéből, de légy magasztos uttörő uttalan-utakon, maga és más szerető békesség légy te!

Ujév üdvözöllek — mert benned vélem megtalálni álmaim megvalósítóját egy gyötört, törekvő kis népnek megváltóját. Azért is üdvözlünk téged Ujév mert nj ruhába öltöztetted a rendszert, új alakot formáltál a már öröknek hitt szenvedésözönnek. Jöttöd azért is reményteljes nekünk, mert eddigi bizonytalanságunkból még nem találtunk ki utat, életerőt, élni akaró szenvedőid hiába epedtek egy jobb, szebb neme-sebb jelent, — hát jövődet halmozták körül lövellő reménysugarakkal.

Ujév, — magasztos megvalósítójának hiszünk mi tégedet azon óhajtsóknak, melyek véredből származó em-

bertársaid ajkáról szállanak feléd váró karokkal. Hiszünk mi még olyannak is tégedet, aki nem tudna más lenni, mint szivediktálta jóakaró, másboldogító, de magaszerető magasztos ihlet.

Hogy boldogító karod mindenkire kiterjeszted, hogy jószágodból mindenkiket részesítes: ilyennek is hiszünk mi tégedet.

Ujév — vigaszt hozó szent forduló, átszellemült alkotónak hitt ujteremtő, hitet tanítónak tartott hétköznapiatlan Eszme, bizzunk az ősi erényben?

Széles Endre.

HIREK.

— *Lapunk t. olvasóinak, munkatársainak és barátainak boldog újévet kívánunk.*

Az ipartestület tiltakozása. F. hó 28-án az Ipartestület egy tekintélyes küldöttsége tiltakozott a városházán a kivetett magas cégtábla adók ellen. A polgármester válaszában megindokolta ennek az adónak jogosultságát, kifejezést adva azonban annak a reményének, hogy jövőre előreláthatólag városunk is részesül az eddig megtagadott államsegélyben s ez lehetővé fogja tenni többek között ennek az adónak is tetemes csökkentését.

— **Schubert koncert.** A német dal koronázatlan királya halálának 100-ik évforduloja emlékére a helybeli Liedertafel karácsony másodnapján tánccal egybekötött hangversenyt rendezett. A műsor minden egyes száma zeneértő közönségünknek nagy élvezetet nyújtott. Sajnos, úgy látszik a rossz anyag iviszonyok a reclamirozás hiánya és talán a hideg miatt is a koncert nem volt olyan lálogatott, mint ahogy azt a helybeli Liedertafel rendezései megérdemelnék. A Transylvánia nagy terme nem telt meg, és bizony elég hideg éghajlat is volt a teremben úgy, hogy a hallgatók didergtek, mert nem volt eléggé befűtve. A tánc elég korán kb. 5 órakor ért véget. Hja a tánc! Ripi.

— **Jön az adóemelés.** Hiteles értesülés szerint már a legközelebbi hetekben tekintélyes adóemelések lesznek. Így elsősorban a bélyegilletékek 20%-os emelés fog elsősorban megtörténni, majd pedig az autók adóját fogják azok értéke szerint 1—8000 lej között emelni. A többi adókat a stabilizációval kapcsolatos tárgyalások után fogják emelni. A kormány az emelést a költségvetés kiegyensúlyozása érdekében tartja szükségesnek.

— A Magyar Kaszinó táncal egybekötött műsoros Sziveszter, estélyére az ülőhely igénylők kéretnek ezt bejelenteni és az előjegyzéseket hétfő délig a Kaszinó igazgatójánál (Graffius gyógyszerárban) eszközölni. Az előjelekből ítélve ilyen magas színvonalu és zsufolt Sziveszter estély városunkban még nem volt.

— **Mit kívánnak a romániai kisiparosok a Maniu-kormánytól?** A romániai kisiparosok kongresszusa elhatározta, hogy követelni fogja a romániai betegsegélyzőpénztárak megreformálását, a vámtarifa revízióját és védelmet a kisipar részére. Követelik továbbá a kisiparosok az államnak a belföldi iparral szemben fennálló tartozásainak kifizetését és a romániai ipar- és kereskedelem szabadságát korlátozó intézkedések radikális megszüntetését.

— **Szerkesztői üzenet.** A „Csere“-lapok t. szerkesztőségét, illetve kiadóhivatalát, ezen az uton kérjük, hogy lapunk megszűnővén, a cserepéldányok küldését beszüntetni sziveskedjenek.

— „Astra“ mozgósínház. Vasárnap f. hó 30-án délután fel 5 és este fél 9 órakor vászonra kerül a „VILÁG FÜRDŐK KIRÁLYNÉJA“ című látványos film. Kedden 1929. január hó 1-én délután fél 5 órakor és este fél 9 órakor bemutatásra kerül a „FÉRFICSAPDA“ című elsőrangú vigjáték. A főszerepben Klara Bow, az amerikai filmszillagok legragyogóbb egyike. A n. é. közönség szivespártfogását kérjük.

— Igen tisztelt vevőimnek, barátainknak és ismerőseimnek ezúton kívánok boldog újévet. Nicolae Opincar, mézszáros.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.

Tisztelt Szerkesztő ur,

bár nagyon jól tudom, hogy b. lapja csak még egyszer kerül az olvasóközönség szeme elé, s hogy ilyenkor a belső munkatársak cikkei tarthatnak joggal számot az elsőbbségre a közlést illetően; mégis arra kérem, hogy bár a Hírek rovatában egy kicsinyke helyen, de mégis a nagy nyilvánosság előtt felhívassam a város minden rendű és rangu emberének figyelmét a mi kis Szanatóriumunkra. Az utóbbi hetek pár nagystilű sikerült operációja maga beszél ugyan minden külön dicséret helyett, de az emberek elfogultsága oly nagy, hogy azt megtörni ma-napság még a csodák sem elégségesek.

Hosszu volna kiterjedni írásomban s bizonyára nem is reflektálnak rá dr. Roth és dr. Sváby orvos urak, hogy külön kiemeljem nagytudásukat, lelkiismeretes, áldozatkész és minden anyagiságtól mentes működésüket. Orvosi ténykedésük eredményét végtelen sora az általuk meggyógyítottaknak hirdeti, kik közül már nem egy állott verejtékező homlokkal a halál kapujában. Nem a tegnap s nem a ma betegek figyelmét kívánom jelen soraimra felhívni, hanem a ma egészségeseknek s úgy lehet a Holnap betegeknek kell lélekben meghajolnia e két ember előtt, kiknek megvolt a mersze Szászvárosban — a közönynek és kishitűségnek e városában — az Életnek egy bástyát emelni, hogy dicsőségesen küzdjön meg a Halállal. Szeressük, pártoljuk, propagáljuk ezt a kis kórházat, melynek holnap mi is lakói lehetünk. Tegyen meg érte mindent a város, hogy fennmaradjon, hogy fejlődjön, hogy felemelkedhessék arra a magaslatra, melyre alapítói tervezik s amelyre hivatva van s amire úgy az egyének, mint a városnak s a messze környéknek oly nagy szüksége van.

Fogadja a közlésért t. Szerkesztő ur hálás köszönetem. *Egy páciens,*
ki a visszakapott életnek örül.

Gyermekeink.

Felolvasta a szászvárosi Ref. Nőszövetség karácsonyi vallásos-estélyén CSÜRÖS PÁL.

Gyermekeink! Ma van szent Karácsony,
A családok kedves ünnepe!
Oh, miért, hogy vig csevegésetek
A házunkat nem tölti be?

Gyermekeink! Szét a nagy világban
E szent napon, hogy van dolgotok?
Mikor jötek haza is már egyszer?
Olyan rég, hogy itthon voltatok!

Mikor jötek haza is már egyszer,
Főlvidíteni a két öregget?
Vagy legalább irjatok gyakrabban
Ha még hazajöni nem lehet!

Várjuk, várjuk mindennap a postást
Ablakból látjuk, hogy közeleg,

De tovább megy, be se nyitva hozzánk
S lehajtja fejét a két öreg.

De ha egy-egy levél jó töletek,
— Már oly nagyon rég várt némelyik —
Lobogtatja a jó levélhordó,
Örömmünkben öröme telik.

Elolvassuk egyszer, aztán újból...
Szívet melegítnek a sorok,
Majd azután hosszan elmerengünk,
Lelkünk a szép multon andalog.

Gyermek kacaj cseng fülünkbe újra,
Miközben eltűnik a jelen,
Képzeltben im gyermekkorotok
Színről-színre köztünk megjelen.

Napsugaras, kedves Semmiségek,
Első lépés... az első szavak...
A karácsony-esték... s annyi emlék
Sorban mind előttünk állanak.

Ábránd fog el, ébren álmodunk, im
Házunk boldog és zajos megint!..
Jaj, de foszlik, eltűnik az álom!..
Messzi vagytok ti, gyermekeink!

De olyan jó, mikor az emlékek,
Feltűnnek e hallgatag tanyára
S hintenek rá néha nyájas fényt, mint
Csillag-sereg kigyul éjszakán!

Máskülönben az én osztályrészem
Kevés munka és sok nyugalom,
Mig anyátok most is még a régi,
Megtettesült tettvágy szorgalom.

Csupán este szokott megpihenni,
Mikor vele elbeszélgetek,
Mig mellettünk a macska doromból
S a falon a vén óra ketyeg.

Beszélgetünk, többnyire rólatok
S a csöndes est ily óráiban
Ugy szeretnők valahogyan látni,
Mit csináltok, veletek mi van?

De oly távol vagytok! Istenem, ha
Közületek valaki beteg:
Szeretettel a kik ápoljanak,
Valyon vannak-e közületek?

Oh, de hiszem, lesznek, kik részvevőn
Ápoljanak, gondviseljenek.
Kívánom, hogy a jó Isten őket
Mind a két kezével áldja meg!

Áldottak az irgalmas szívűek,
Kik Jézus intését követik,
Szép tetteik, jó lelkők nyomában
Egy szebb, egy jobb világ születik.

S ki maga a megsegítő részvét,
Ki a Csodatevő szeretet:
Oh áldott, oh ezerszer is áldott
Ő, a Bethlehemben született!

Gyermekeink! Szét a nagyvilágban,
Mit csináltok? Hogy van dolgotok?
Bármi sorsban ne csüggedjete el,
Ő nem hagy el, Benne bizzatok!

A „Szászváros és Vidéke“-nek nincsen létjogosultsága,

mondják sokan és erről szentül megvan-
nak győződve, nem is fizetnek elő.

Hát az bizonyos, hogy egy lityi borra, egy
doboz cigarettára hamarabb telik, könnyebb
lélekkel adjuk a pénzt, mint teszem fel egy
helyiérdekei hetilapra, amelyet azonban annak
dacára, hogy állítólag létjogosultsága nincs,
mégis minden vasárnap kézbe vesszünk, hogy

belekukkantsunk, mert mi tagadás mindig
akadt benne valami, amit ellehetett olvasni,
ami tetszett, amin mulatni lehetett, vagy ami-
ből okulhattunk.

Ez most már másképpen lesz. A „Szászvá-
ros és Vidéke“ szép csendesesen meghal, ki-
tudja mikor fog életre kelni? Azoknak, akik
oly szívesen olvastuk, hiányozni fog és hiá-
nyozni fog azoknak is, akik nem fizetnek elő
reá, akik szerint létjogosultsága nem volt és
mégis szívesen olvasták.

Hiányozni fog nekünk is, akik cikkeinket
benne elhelyeztük, akik azonban soha sem
önérdekből, avagy mert irodalmi babérokra
pályáztunk volnak, irtunk, hanem mindig
közérdekből. Mert hiszen mi, akik a Sz. és
V.-be irtunk, a szerkesztőtől kezdve az utolsó
firkázig, időnkben áldoztunk nem egyéni ér-
vényesülésért, hanem a köznek áldoztunk.

Cikkeinknek alaptónusában mindig ott volt
a jóakarás, a jóra való irányítás, cikkeink-
ből mindig lehetett okulni, bármely hangnem-
ben íródtak azok. Oly sebes iramban éljük
le életünket, hogy talán egy pár hét múlva
észre sem vesszük, hogy valami hiányzik, sőt
bizonyos, hogy nem vesszük észre.

Reá leszünk utalva a nagy napilapokra,
egyedül ezekre és észre sem fogjuk venni,
mily ügyesen, észrevétlenül kerülünk azok
befolyása alá. Ez még hagyján, ha a befolyás
helyes és jó irányba terel, de ki áll majd
jót érte, hogy mindig helyes és jó irányban
fog befolyásolni, tekintetbe véve a helyi kör-
ülményeket? A napilapok, a nagyhatalmak
a mi ügyes-bajos dolgainkkal nem foglalkoz-
hatnak és nem lesz meg azon kapocs, ame-
lyet a Sz. és V. betöltött, hogy szorosabb
körünkben véleményt nyilváníthassunk, hogy
összetartozandóságunkra némi képen befolyást
gyakorolhasson, szétzüllünk, elhidegülünk egy-
mástól. Az egyház a mi polgári életünkre
befolyást nem gyakorolhat, sajnos, elég a
dolga, ha a lelkieket kell ellássa.

A Sz. és V. egy ideig nem fog hiányozni,
de adódni fog olyan helyzet, adódni fognak
olyan körülmények, amikor érezni fogjuk,
hogy bizony volt és van létjogosultsága egy
helyiérdekű hetilapnak, amelynek hasábjain
meg lehetne vitatni polgári közéletünk prob-
lémáit, társadalmi életünk eseményeit, maj-
dan hiányozni fog a helyi hírszolgálat és ak-
kor fogjuk észrevenni, ha már itt Szászváro-
son amugy is csuszunk lefelé, akkor fogjuk
igazán megismerni, mily mélyre csusztunk
polgári, társadalmi és gazdasági téren. Nem
lesz ki visszarántson, nem lesz, aki a közvé-
lemény kialakulása folytán helyes utra tereljen.

Erős a meggyőződése, hogy kellő pillan-
tatban akadni fognak oly közéletű férfiak,
akik a most megszűnő Sz. és V.-ét életre
fogják keltetni.

Addig is maroknyi magyar társadalmunk
még élő intézményei, a Magyar Kaszinó és
az Országos Magyar Párt helyi szervezete
lesz hivatva — előbbi társadalmi, utóbbi po-
litikai életünkben — azon kapcsot kiépíteni,
erősíteni, amelyet eddig a letűnt Sz. és V.
eszközölt.

Mi a Sz. és V. és szerkesztője mellett hűen
kitartó munkatársak írószerszámainkat nyu-
godt lélekkel teszük félre, nyugodt lélekkel,
mert reánk háromlott köteletségünket ma-
gyarságunk és társadalmunkkal szemben az
utolsó pillanatig hűen teljesítettük.

ALPHA.

Eladó egy jókarban levő zongora.
Értekezhetni Avram Iancu-utca 1. sz.
alatt, kizárólag délután 1 és 3 óra
között.

57 2—2